

Bij Van Warmerdam is de mens een wolf

'De Verschrikkelijke Moeder' mist een verhaal

theater • recensie
Margriet Prinssen

'De Verschrikkelijke Moeder' door De Mexicaanse Hond. Tekst/regie: Alex van Warmerdam. Spel: Pierre Bokma, Kees Hulst, Annet Malherbe e.a.. Gezien: Haarlem, Toneelschuur, 11 dec. Nog te zien: 21 t/m 30 december, Nieuwe de la Mar, Amsterdam.

Pierre Bokma als 'De Verschrikkelijke Moeder', een secreet van een vrouw. Publiciteitsfoto Ben van Duin

Het zijn weinig sympathieke personages die Alex van Warmerdam in zijn nieuwste stuk introduceert: naïeve meisjes, oversekste kerels, serpentes van vrouwen en dommige sukels.

In de drie delen van *De Verschrikkelijke Moeder* veranderen de verhoudingen tussen de personages voortdurend: het onschuldige meisje pleegt geraffineerd overspel, de slager trekt een jurk aan en de gekleioneerde stiefdochter vernedert haar zus. Een verhaal met een kop en een staart valt nauwelijks te destilleren uit de wirwar aan gebeurtenissen en de absurde dialogen. De personages zijn een soort stripfiguren die af en toe worden ingekleurd, om in de volgende scène weer een ander uiterlijk te vertonen.

Wat de personages gemeen hebben is een fundamentele eenzaamheid; zelden of nooit is er sprake van een liefdevolle blik, een begripvol gesprek of zelfs maar een teken van verstandhouding. De mens is een wolf in het universum van Van Warmerdam, als je even niet oplet, word je verscheurd. De dialogen bestaan uit korte, afgemeten zinnestukjes, geen woord teveel. Vaak communiceren de personages volstrekt langs elkaar heen. Af en toe

worden die ultrakorte gesprekken onderbroken door een gloedvolle uitbarsting of door een lied, gezongen door Annet Malherbe. De vierkoppige band speelt tussen de bedrijven door korte, gedreven riffs.

Het stuk begint in het huis van de broers Emanuel (Pierre Bokma) en Gerard (Kees Hulst) die een onduidelijke maar getroubleerde verhouding hebben met hun zus Elvira. Een tocht naar het noorden brengt niet de gehoopte verlossing. In het huis van *De Verschrikkelijke Moeder* spelen zich taferelen af die associaties oproepen die variëren

van Assepoester tot Dutroux. In het derde deel tenslotte transformeren de personages opnieuw, tot ogenschijnlijk liefdevolle pleegouders van wie je alleen maar het ergste kunt vermoeden.

De titelrol wordt gespeeld door Pierre Bokma die net als eerder in *Welkom in het bos* laat zien dat hij ook verschrikkelijk goed komedie kan spelen. Gekleed in een strenge blauwe jurk, met opgestoken haar en stevige stappers weet hij een memorabele rol neer te zetten: een secreet van een moeder, die iedereen terroriseert met haar af-

gemeten passen, teleurgestelde toon en afgewende blik. De acteurs voelen zich kennelijk op hun gemak in de grimmige wereld van Van Warmerdam; ook de jonge actrices Katja Herbers en Tina de Bruin kwijten zich uitstekend van hun niet gemakkelijke opdracht.

Het decor bestaat uit functionele elementen: een bed, een ijskast, een tafel. Het zijn losse elementen die al even geïsoleerd in de ruimte staan als de personages in het stuk.